

Vi nåddes av dödsbudet förra veckan. Greta Sandberg, som just nu visar sina broderier i övre hallen på Konstens hus, gick ur tiden, 95 år gammal, natten mot onsdagen den 21 januari. Hon föddes i Freluga i Hälsingland 1909. Som vuxen bodde hon ett antal år i Härjedalen och där fann hon sin man. Han var skåning och längtade hem, och paret kom under slutet av femtiotalet att flytta ner till Ystad. I samband med flyttningen till Skåne började hon göra sina broderier, applikationer, teckningar och skulpturer. Ofta var det bilder inspirerade av barndomens folkliga bildvärld från Hälsingland. Hon var verksam långt in på nittiotalet och många av de bilder som är broderade på helvit botten är från den tiden. Greta Sandberg var självlärd och uppmuntrad av uppsalakonstnären Ragnar Johansson utvecklade hon sitt alldeles egna bildspråk.

För några år sedan presenterades hon i TV-programmet Bildjournalen av Thomas Millroth som producerat en stor utställning med hennes bilder på Ystads konstmuseum år 2000.

Greta Sandbergs naiva men till synes fullkomligt uppriktiga och oförställda bildspråk väckte ett berättigat uppseende och som betraktare undrade man varför i hela världen vi inte har fått se det här tidigare! Hon debuterade 1962, just på Ystads konstmuseum, men var väldigt sparsam med separatutställningar. Det kan naturligtvis bero på den teknik hon valt, men det kan också förklaras utifrån att konstmarknaden är så oerhört trendkänslig. Hon passade helt enkelt inte in i vad som gällde för dagen. Men konst som griper och berör, från hjärta till hjärta, är ställd över alla trender och det känns befriande att en gammal tant som broderat kan sopa golvet med mycket av de kvasiintellektuella och pretentiösa trams som alltför ofta fyller dagens konsthallar.

Att brodera är i någon mån att med eftertanke nästa tiden vid ett stycke tyg. Stygn efter stygn, oftast i tunn, svart sytråd, byggde hon sina bilder. En oändlig räcka av tid, överväganden och tankar som fästes vid tyget. Tiden är en djupdimension i Greta Sandbergs bilder. Motiven handlade ofta om människans utsatthet men också om hoppet i en gudstro. Uppenbarligen var hon en djupt tänkande människa. Utställningen har tre färgbroderade bilder, alla med religiösa motiv. I dessa bilder kan man känna ett tekniskt släktskap med Sten Kauppis sätt att brodera. Den tunna sytråden och de fria stygnen i de svartvita bilderna vilka gav en speciell nerv åt varje linje i broderierna var helt hennes eget unika språk. Linjerna är lite spretiga, som drivna ur en trasig reservoarpenna. Ibland gjorde hon skira ytor av sina stygn men lika ofta blev det ett slags konturteckningar. Dessa kombinerades ibland med applikationer som i den magnifika bilden *Rösterna*, där konturerna hos figurerna, frälsaren, änglar eller männe omkringflygande själar och den observerande menigheten, kombinerades effektfullt med infärgade tygstycken i mantlar och dräkter. I *Kvinnor och träd* låter hon enbart linjerna tala. Där ser man de vegetativa formerna växa i tre kvinnornas dräkter, medan de i ett slags släktskap med allt levande står och betraktar de ståtliga träden. I en av figurernas klädnad ser man ansikten som vore de påminnelser om de som har gått före oss. Med i utställningen har hon för övrigt en tuschteckning som heter *Släkten följa släktens gång* som måhända kan ge en förklaring till de små ansikten som man kan skönja bland stenarna på marken, i klädedräkter eller lite här och var i bilderna.

Greta Sandberg har gått ur tiden men hennes bilder lever vidare. Detta beror på att hon hade något att berätta som angår oss alla. Om tillvarons svåra och om de eviga existensiella frågorna. Om vadan och varthän. Frågor som ständigt, generation efter generation, måste formuleras om för att ge vägledning och tröst. Tron var måhända en tröst för henne och jag hoppas att hennes föreställningar om det hinsides infriades. För oss andra gäller fortfarande att sträva vidare och bland stenarna på marken, i skuggorna och i molnen kan vi skönja ännu ett nytt ansikte.

Bertil Sundstedt